

EGY LEVÉL ÉS AMI MÖGÖTTE VAN

Szemere Bertalan levele Lord Palmerston angol miniszterelnökhöz, 1859

RINGERNÉ JÁMBOR ANDREA

Miskolci Egyetem, Könyvtár, Levéltár, Múzeum

3515 Miskolc, Egyetemváros

konmolli@uni-miskolc.hu

Kivonat: Az emigrációban élő Szemere Bertalan – 1849-ben Magyarország miniszterelnöke – 1859-ben úgy véli, hogy az itáliai háború, Ausztria meggyengülése lehetőséget kínál Magyarország helyzetének javítására. Nyílt levéllel fordul Palmerston brit miniszterelnökhöz, arra kérve, a háborút lezáró békekötés során a magyarok érdekében vesse latba befolyását. A politikus meggyőzése érdekében gazdag stilisztikai és nyelvi eszköztárat – köztük a metainformációs struktúrák kínálta lehetőséget is – felhasznál.

Kulcsszavak: emigráció, emlékiratok, levél, metainformáció

Bevezetés

Szemere Bertalant már politikai pályájának kezdetén elismerés övezte szónoklataiért. Dinamikus, logikusan felépített, hatásos, igényes stílusú beszédei mindig sikert arattak. Politikai tevékenysége azonban sokáig háttérbe szorította benne az író. Csak az emigráció keserű, megpróbáltatásokkal teli évtizedei adtak lehetőséget számára az irodalom művelésére. Ekkor vezetett naplója sajátos, összetett írásmű. A hétköznapi és a családi élet eseményeinek leírása váltakozik benne szépirodalmi igényű lírai betétekkel, ill. az emigráció vezető személyiségeiről, céljairól, kapcsolatrendszeréről szóló, történelmi forrásértékű beszámolókkal. Mindezek mellett a napló az egykori miniszterelnök, a talaját veszített emigráns elmékedéseinek, reményeinek, kudarcainak, újrakezdéseinek művészi erejű önvalomása is.

Az emigrációban Szemere lelkiismereti kötelességének tartotta, hogy minden lehető megtegyen Magyarország szabadságának visszaszerzéséért; „*Magyarország maga, a hallatlan nyomás miatt, mely alatt szenved, nem emelheti fel szavát; én, száműzött fia, szólok érte, ezt tehetnem az egyetlen, ami nekem még fennmaradt*” (Szemere 2005: 357).

Ilyen indítatásból intéz nyílt levelet 1859 nyarán Lord Palmerstonhoz, aki ekkor másodszor foglalja el Anglia miniszterelnöki székét.

1. Célkitűzés

A következőkben e levél keletkezési körülményeit, hatáskeltő eszközeit és kommunikációs hatékonyságát vizsgálom egy sajátos szempontnak, a metainformációnak és nyelvi szerkezeteinek megfigyelésével.

2. A levél műfajának jellemzői

A levél a közvetett emberi kommunikáció egyik fajtája. Legfőbb jellemzője, hogy az információ adója és vevője eltérő kommunikációs szituációban vesz részt, kettőjüket idő- és térbeli, valamint – jelen esetben: Szemere, a száműzött és Palmerston, egy világbirodalom miniszterelnöke esetében – kulturális és státusbeli távolság is elválasztja.

A levél koherens kerettel rendelkezik. A megszólítás, bevezetés, üdvözlő formula metainformációs értéke a kapcsolatfelvétel. Az információközlő rész jellegzetes

záróformulával fejeződik be. A hosszabb bevezetés és a befejezés stílusát tekintve nagyon eltérő lehet, attól függően, hogy a levél írója milyen kapcsolatban van a címzettel, mekkora a kettőjük társadalmi helyzete közötti különbség (Simigné 2006: 57).

3. Metainformációs struktúrák

A nyelvi közlések alapinformáció és metainformáció váltakozásából állnak. Míg az előbbiek a környező valóságra vonatkozó információk, addig utóbbiak a virtuális valóságra, az üzenetküldő tudatában létező gondolatokra vonatkoznak. A metainformációs struktúrákhoz olyan szerkezetek tartoznak, amelyek részt vesznek a nyelvi közlések átadási folyamatának szervezésében, valamint állításokat tartalmaznak a szöveg egyes részéről, mint sajátos tárgyról. A metainformációs struktúrák közül legjelentősebbek a szövegkezdő és befejező fatikus operátorok, amelyek nem tartalmaznak új információt. Feladatuk a kapcsolatfelvétel, majd a befejezés jelzése. Ugyancsak metainformációs operátorok tájékoztatnak magáról a beszédaktusról, arról, hogyan viszonyul az adó az általa elmondottakhoz, a kommunikációs szituáció fázisairól is. A szöveg szintjén pedig hierarchizáló feladatot is betölthetnek. Segítségükkel az információ adója jelzi, hogy melyik szövegrészt tarja valamilyen szempontból fontosabbnak. A metainformációs struktúrák – amelyeket nagyrészt igék és határozószavak alkotnak – értékelő modalitást, irányító, valamint kontrollfunkciót is ellátnak (Lévai 2004; Simigné 2006).

4. Történelmi-politikai háttér

A krími háború (1853-1856) eredményeképpen Franciaország visszaszerezte nagyhatalmi státusát a kontinensen. A piemonti Szárd Királyság miniszterelnöke, Cavour bravúros diplomáciai manővereinek eredményeképpen részt vehetett a krími háborúban, és ezzel az olasz egység kérdését ismertté tette Európában. Itália egyesítésének eszméjét III. Napóleon is támogatta, akinek mindig is fontos volt Ausztria gyengítése a félszigeten. A nemzeti ügy támogatása Itáliában, vagy Európa más részein a francia külpolitika egyik alapelve volt, mivel kontinentális vezető szerepét ezzel is erősíteni akarta. Ezért hirdette meg a nemzetek önrendelkezésének elvét. Az új nemzetállamok ugyanis Párizs elképzelései szerint Franciaország szövetségesei lettek volna. 1859. január 26-án megkötötték a francia-szárd katonai egyezményt. Ezután Cavournak már csak ürügyet kellett találnia, amivel provokálja Ausztriát. Ez sikerült is, és az osztrákok április 26-án behatoltak Piemont területére, s ezzel a háború elkezdődött.

Szemere, mint az emigránsok többsége, az olasz háborúban újabb lehetőséget lát arra, hogy a magyar ügy napirendre kerüljön az európai politikában: „...ok volt némit reményleni” (Szemere 2005: 341). Elsősorban III. Napóleontól vár lépéseket a magyar emigránsok bekapcsolására Teleki és Klapka révén. 1859 márciusában Szemere úgy véli, Telekinek fel kellene újítani kapcsolatát a császárral. Szemere III. Napóleonnak a magyarokkal kapcsolatos esetleges terveit úgy próbálja kitudakolni, hogy ír három cikket Magyarországról, és felkér két félhivatalos lapot a cikkek közlésére. A diplomatikusan elutasító válaszokból Szemere levonta a következtetést, hogy „...érettünk a kormány semmit sem fog tenni” (i.m. 342). Ezt követően még egy ellenzéki lapnál is megpróbálkozott, de itt is elutasításra talált.

A várható háború hírére az emigráció Párizsba érkező vezetői – Klapka, Teleki, Perczel és Kossuth – mind elkerülik Szemerét, aki úgy tudja, az 1859. május 6-án megalakuló, s egy emigráns kormány funkciót betöltő Magyar Nemzeti Igazgatóság

tagjainak Kossuth feltételül szabta, hogy őt nem vonhatják be az igazgatóság munkájába és semmilyen információt nem közölhetnek vele. Szemerét különösen az sérti és rendíti meg, hogy Teleki László is – akitől legkevésbé várta volna – elfogadta Kossuth kikötését: „... hogy éntőlem ez alkalommal távol tartózkodjék. Ilyesmit csak szolga fogadhat el urától”, „... bennem a száműzöttet, a hazafit, a martyrt sértette meg, ki akart zárni azon ügyből, mi nem a mienk, hanem a közös hazáé, ezt nem bocsátom meg soha, sem itt, sem a másvilágban” (i.m. 344).

Ezek után Szemere egyedül kísérli meg felhívni a nagyhatalmak figyelmét Magyarország helyzetére. Már tudja, hogy Franciaországtól nem várható semmi érdemleges segítség, marad tehát Anglia. Biztosra veszi, hogy Anglia, amely kontinentális politikájában feltétlenül szükségesnek tartja Ausztria létét, támogatná Magyarország helyzetének rendezését, mert egy erős Ausztria nem képzelhető el stabil, rendezett Magyarország nélkül.

Poroszországnak is érdekében állna Ausztria hatalmának korlátozása, mivel így távol tarthatja a kialakuló német egységtől. Végül Piemont helyzete is stabilabb lenne, ha Magyarország sem katonát, sem anyagi segítséget nem adna Ausztriának egy esetleges újabb beavatkozáshoz. Mindezeket végiggondolva, a benne mindig erősen munkáló kötelességérzettől, a megújuló reménységtől és az egyéni sérelemtől vezérelve más megoldást keres. 1859 júniusában három emlékiratot készít a magyar ügyről, egyet az angol miniszterelnöknek, Palmerstonnak, egyet Cavournak, végül a harmadikat István főhercegnek. Emlékiratait a francia lapokban szerette volna közzétenni. Sikertelen kísérletek után Szemere a Kölnische Zeitungnak küldte el írásait egy kísérőlevéllel. Itt végül 1859. július 27-én megjelent, de csak a Palmerstonhoz intézett szöveg (i.m. 349).

Gyorsan egyértelművé vált, hogy sem a háború, sem a néhány napja megkötött béke nem hozott semmi eredményt a magyar ügyben. Az események túlléptek Szemere tervein, reményein. Mégis ragaszkodott levele megjelentetéséhez, amelyet emlékiratnak nevez, de inkább nyílt levélnek tekinthető. A Palmerstonhoz intézett levél 1860-ban megjelent Szemere La Question Hongroise 1848-1860. c. munkájában (i.m. 375-376), amelynek már jelentős pozitív sajtóvisszhangja volt a francia lapokban. A mű angol kiadását megküldte néhány londoni lapnak (Times, Examiner) valamint Palmerstonnak és külügyminiszterének, John Russelnek is. Mindketten levélben köszönték meg (i.m. 385-386).

Szemere az emigrációban töltött évei alatt kezdettől kötelességének érezte, hogy a magyar szabadság ügyét napirenden tartsa az európai és főleg a francia politika és közvélemény előtt. A szabadságharc bukása megmutatta, hogy a magyar szabadság ügyét az ország egyedül nem képes megvívni. Az európai nagyhatalmi-politikai érdekrendszer nem lehet figyelmen kívül hagyni, hanem csak úgy van remény, ha a gyorsan változó érdekkörök valamelyikéhez kapcsolódva sikerül érdekeltté tenni valamelyik nagyhatalmat a magyar ügy támogatásában.

Már első nyugat-európai útja során szembesült azzal, milyen kevés és téves ismeret él Magyarországról a nyugati országok köztudatában. Párizsban még többször találkozott téves ismeretekkel, előítéletekkel, nagymértékű tudatlansággal és érdektelenséggel politikusok, újságírók részéről. Rájött arra is, hogy mindezt saját magunknak is köszönhetjük, hiszen szinte semmit sem tettünk Magyarország helyzetének, történelmének, értékeinek és népének jobb megismertetéséért. Az emigráció évei alatt folyamatosan ír cikkeket a szabadságharcról, Magyarország jelen helyzetéről, és sajnos vélt

és valós sérelmen nem tudva felülemelkedni – sok igazságot is tartalmazó, de mégiscsak lejáratozó cikkeket Kossuthról.

Szemere már a reformkorban megtapasztalta, milyen nagyhatású, politikaalakító eszköz lehet a sajtó és a nyilvánosság. Úgy vélte, ugyanilyen hatásosan működik a francia, német, vagy angol közvélemény és politika befolyásolásában is. Kossuthék titkos egyezkedésével szemben ő nyilvánosan szólítja meg Palmerstont és Cavourt, akikről úgy véli, megnyerhetők a magyar ügy támogatásának.

5. A Palmerstonnak küldött levél

Miután Szemerének nem állnak rendelkezésére a szóbeli érvelés, meggyőzés, vagy vita eszközei, írásban kell olyan hatásosan kifejtienie álláspontját, hogy elérje kívánt célját, az angol politikus figyelmének felkeltését, szimpátia, érdeklődés kialakítását, a magyar ügy iránti aktív elkötelezettség és cselekvés elérését. Levelének stílusa, érvelése, nyelvhasználata azért is figyelemre méltó, mert naplójában egy évvel azelőtt meglehetősen kemény véleményt fogalmazott meg Palmerstonról: „... roppant charlatán, ki mocska az angol státusférfiaknak. A legjellemtelenebb státuseMBER, ki valaha élt, hittagadó egykori tory, csalárd whig, radikál szóban, tettben a tespedés embere. Egy nevetséges komédiás, csodálni kell, hogy egy oly nagy nemzet ily sokáig tűrte” (i.m. 319).

Most azonban – a cél érdekében, hogy Palmerstont a magyar ügy mellé állítsa – erőt vesz magán és legyőzi ellenszenvét. A levelet rövid, egyszerű megszólítás („Mylord!”) indítja. Ezután túlzottan udvarias, már-már hízelgő szavakkal folytatja: *”Önnek ragyogó politikai pályája a történelemé”* (i.m. 351). Végül a levelet igen udvarias, tiszteletteljes fordulattal zárja: *„Van szerencsém, Mylord, kérni önt, fogadja el mély tiszteletem s nagyrabecsülésem kifejezését.”* Az aláírással: *„Magyarország volt miniszterelnöke”* jelzi, a levél írója nem akárci, egykor azonos rangú volt Palmerstonnal (i.m. 357).

Nem tér azonnal a tárgyra, hanem előbb nyomatékosan hangsúlyozza, hogy elfogadja az angol külpolitikának azt az alaptételét, miszerint Ausztriára szükség van, és ismerve ebben a kérdésben Palmerston meggyőződését, nem is vitatkozik vele. Ami azonban nem jelenti azt, hogy egyet is ért. *„...meggyőződése sokkal szilárdabbak, mintsem eszembe is juthatna, önnel szemben az ellenkező nézetet vitatni”* (i.m. 351). A sorok írója 1849-ben a független Magyarország republikánus miniszterelnöke, 10 évvel később eljut oda, hogy kényszerből ugyan, de elfogadja tárgyalási alapként annak az angol miniszterelnöknek az elképzelését az egységes Ausztriáról, aki már 1848 novemberében a támogatást kereső Teleki Lászlónak azt üzenté titkára útján *„... a brit kormány csak úgy ismeri Magyarországot, mint az osztrák birodalom alkatrészét”* (Ld.: Ormos – Majoros 2003: 102).

Szemere ellenvéleményét rejtve, kérdésekre csomagolva fogalmazza meg, felvetve, valóban alkalmas-e a jelenlegi Ausztria egy nagyhatalom szerepére, képes-e hatékonyan támogatni Anglia érdekeit, és elősegíteni az európai fejlődést, ill. megfelelő ellensúlyt képez-e Oroszországgal szemben (Szemere 2005: 351).

Kérdései az aktuális politikai helyzetben maguk sугallják a választ: Ausztria gyenge, mert magára haragította a nemzetiségeket, amikor nem teljesítette, amit 1848/49-ben ígért nekik. *„... Olaszországban napjai megvannak számlálva”*, a német egységmozgalom vezetése pedig Poroszország kezébe került (i.m. 352). Ezután áttér annak bemutatására, milyen lehetne egy „új” Ausztria. Svájci, vagy amerikai mintájú föderatív állam, új uralkodócsaláddal az élén. A Habsburg-dinasztia már túl merev,

rugalmatlan ahhoz, hogy ennek az átalakuló birodalomnak megfelelően. De minthogy „*nem mindig lehetséges az, ami kívánatos*”, ám maradjanak a Habsburgok, de „*a birodalom népeinek megfelelő politikát*” folytatva (i.m. 353). Ez a tág megfogalmazás sokféle értelmezési lehetőséget megenged. Milyen lehet ennek alapján például a magyaroknak megfelelő politika? Fennáll pl. annak a veszélye, hogy a szlávok egyesülési törekvéseinek Oroszország lesz a támogatója. Ennek a lehetőségnek pedig a Szemere által ki nem mondott, mögöttes információtartalma az, hogy Oroszország a szláv népek egyesítésével veszélyesen erős kontinentális hatalommá válhat, és felboríthatja az Anglia számára oly fontos erőegyensúlyt.

A nagyobb nyomatók kedvéért magának Palmerstonnak egy 1849. augusztus 1-jei táviratából is idéz. Ebben külügyminiszterként azt tanácsolja Ausztriának, hogy minél előbb egyezzen ki Magyarországgal, mert megnyugtató megoldás csak a magyar igények kielégítésével képzelhető el (i.m. 353).

Magyarország mindenképpen alkalmas arra, hogy a megújult birodalom súlypontja legyen. Szemere érvei a statisztikai adatoktól a történelmi hagyományokon és a dicsőséges múlton át egy angol utazótól vett leírásig igen sokfélék. A mindenképpen meggyőzésre és hatáskeltésre való törekvés lendületében végül eljut igazi kívánságához: „*Magyarország mindazon elemekkel bir, melyekből a nagyhatalmasságok alkottatnak*” (i.m. 355). Három évszázadon át védte Európát a török ellen, ezzel „... kiérdemelte magának a sarkantyút, azaz: az igénytarthatást egy nagyhatalmasság rangjára.” Legutóbb pedig a szabadságharc alatt mutatta meg erejét, hiszen csak két nagyhatalom egyesült erejének sikerült legyőzni. Érvelésének egy végső, megcáfolhatatlan, bár sajátos logikájú argumentummal ad nyomatókot: „*leveretésünk is erőnk bizonyosága*” (i.m. 355).

A szabadságharc említésekor Szemeréből elemi erővel tör elő az igazi kívánsága, vagyis Magyarország teljes függetlensége. Egy pillanatra félrecsúszik a kompromisszumra kész reálpolitikus álarc, és előtűnik mögüle az emigráns vágya és fájdalma. De gyorsan visszaigazítja a képet; „... *ha a diplomatikai megfontolások gátolnák..., ha sorsunk nem adja még meg*”..., akkor is Magyarország legalább kapja vissza „*régi alkotmányát s történelmi határait*” az olasz háborút lezáró békekötésekben (i.m. 356).

Hosszas előkészítés, logikai és érzelmi érvek után kezdi kibontani a levél igazi céljait. Közeli, reális célként az alkotmány visszaállítását javasolja, távolabbi és valódi célja pedig annak beláttatása, hogy Magyarország geopolitikai adottságaiból és történelmi hagyományaiból adódóan kulcsszerepet játszhat a keleti kérdés megoldásában. Ausztria súlyvesztésének bemutatása után nyomatókosan hangsúlyozza Magyarország nagyságát, a benne rejlő lehetőségeket, különleges értékeit. Szavainak éppen egy angol utazó leírásából vett részlettel ad nagyobb nyomatókot, ami felhívja a figyelmet Magyarország sajátos geopolitikai helyzetére, kelet és nyugat közötti közvetítő szerepére, ami behozhatatlan előnye Ausztriával szemben.

Arra kéri Palmerstont, gyakoroljon nyomást Ausztriára, valamint Franciaországra, érje el III. Napóleonnál „*az általa ünnepélyesen kimondott elvnek, a nemzeti függetlenség elvének*” alkalmazását Magyarországra is (i.m. 357). Szemere egyik célja tehát, felhívni Anglia figyelmét arra, ha fenn akarja tartani a kontinentális egyensúlyt, a gyengülő Ausztria mellett szüksége van egy erős Magyarországra.

6. Stilisztikai és metainformációs eszközök

Lendületes, közvetlen bevezetése, a politikus érdemeinek elismerése, álláspontjának elfogadása mind arra szolgál, hogy a címzettet a levél továbbolvasására készítse. Ezután jól felépített gondolati ívvel vezeti el olvasóját a levél nyílt és rejtett céljához: a jelenlegi és a potenciális lehetőségek bemutatásához. Az optimális hatás elérése érdekében színes, sokoldalú eszköztárat mozgósít: a levélre jellemző a statisztikai és a történeti adatok felsorakoztatása, a sokoldalú érvrendszer, szónoki kérdések alkalmazása, szemléletes, igényes nyelvhasználat, a tárgyilagos és a patetikus stílus váltakoztatása. Érvelés technikájának lényege: meggyőzően bemutatni, hogy Anglia érdekei tulajdonképpen egybeesnek Magyarországéval, érdemes tehát támogatni. Mivel szavainak hatásáról nem kaphat semmilyen közvetlen visszajelzést, mondanivalójának többféle eszközzel is nyomatékot kell adnia. Saját következtetései alátámasztására magát a miniszterelnököt is idézi. Végül konkrét cselekvésre szólítja fel: „*Felkérem önt, mylord....*”

Szemere a levél kezdetén nem használ általános szövegkezdő metainformációs sémákat. A rövid, egyszerű, mindenféle rangot elhagyó megszólítás, a politikusi hiúságot megcélzó dicséret és a Palmerston álláspontjával való azonosulás kinyilvánításával erőteljesebb hatást ér el. A továbbiakban azonban gyakran él metainformációs szerkezetekkel. Mivel a levél célja a brit miniszterelnök feltétlen meggyőzése, Szemere számos, az értékelő modalitást kifejező operátort használ: „*azt merem állítani*”, „*meg vagyok győződve*”, „*szükségképp*”, „*bármiképp*”, „*valóban*”, „*bizonyos, bizonyosan*”, „*nézetem szerint igen fontos*”, „*kétségtelenül világos*” szerkezeteket. Az olvasóban esetleg felmerülő ellenvéleményeket is előadja, és érveléssel mindjárt meg is cáfolja, hogy egyértelművé váljon. Az általa kínált érvek cáfolhatatlanok, az olvasónak nincs más választása, minthogy elfogadja Szemere álláspontját. Ilyenkor az értékelő modalitást kifejező nyelvi elemek skálájának „negatív pólusáról” választ metainformációs operátorokat, pl. „... ha Ausztria békétlenül és ingerülten hagyja Magyarországot, *aligha lesz erős a kebelében lévő forradalmi és centrifugai elemeket összetartani, s így a missiót, melyet tőle várnak, semmi esetre sem fogja tudni betölteni*” (i.m. 356).

Egy-egy bekezdés elején szívesen él olyan irányító funkciót kifejező elemekkel, mint „*élénken kell, hogy érdekelje az angol népet*”, „*higgye meg nekem, mylord*”, „*engedje meg*”, „*legyen meggyőződve*”, „*van szerencsém, mylord, megkérni önt*”. A szövegben néhányszor jelzi a kommunikációs szituáció aktuális fázisát: „*ismétlem*”, „*de még ez nem minden*”, „*elmondám önnek az okokat*”, „*végre*”. Informál magáról a kommunikációs aktusról is a „megvallom” igével.

A jól felépített levél egyes fragmentumainak hierarchizációját is számos metainformációs operátor jelzi: *valóban, ehhez járul, tehát, egyszerűen, pedig, egyébiránt, tegyük hozzá, éppen*. Pl.: [az angol nép] „...büszkén alkotmányos szabadságára, minden alkalmat megragad, hogy más népeket is annak birtokába juttasson. *Ehhez járul, hogy a mi alkotmányunk is ugyanazon századból való, mint az angol*” (i.m. 356).

A *tudom, jól tudom* ige többszöri használatával azt akarja kifejezni, hogy tisztában van az európai politikai helyzet realitásával: „*Anglia, jól tudom, nem tartozik a hadviselő felek közé*”. A levél egyik kulcsmondatát is ilyen szerkezettel vezeti be: „*De tudom azt is, nem mindig lehetséges, ami kívánatos.*”

Annak az eldöntésében, hogy az általa felvázolt lehetőségek közül melyik a leghelyesebb, a *csak, csakis* módosítószó gyakori használatával: „*A birodalomnak egyedül és csakis keleten van jövője*”, „*egyedül csak Magyarország által állhat a nagyhatalmak*

sorában, csak általa létezik Ausztria”), továbbá ellentétpárokkal („vele [Magyarországgal] a birodalom erős és hatalmas lesz, nélküle mit sem tehet”) irányítja olvasóját (i.m. 353).

Mondanivalója érzékletesebbé tételére szemléletes képeket, metaforákat, hasonlatokat használ. A Habsburg-dinasztia: változásra képtelen, maradi ember (i.m. 352), a békétlen Magyarország: lőporos hordó Európában (i.m. 356).

A kívánt érzelmi hatás elérésében célba veszi a politikusi hiúságot, s bölcs, majdnem prófétai tanácsokat ad: „Ily tett méltóan tenné föl a koronát az ön politikai pályájára” (i.m. 357). Ugyanakkor számol az angol nép magyarok iránti rokonszenvével is. Az sem véletlen, hogy leggyakrabban a *szabad/szabadság* és az *alkotmány/alkotmányos* kifejezéseket (11-11 alkalommal), valamint az *érdek* szót (9-szer) használja. Így is emlékeztetni akarja az angol politikus, „egy alkotmányos s szabadelvű kormány fejét”, hogy egyrészt erkölcsi kötelessége a magyar nép alkotmányának visszaállításában segíteni, másrészt pedig ez magának Angliának is érdekében áll (i.m. 357).

Összegzés

Szemere nyílt levelének egésze többszörös metainformációt hordoz. Arról tanúskodik, a volt miniszterelnök kezd belátni, azaz tudatában beépíteni, hogy az 1849-es függetlenséghez egyelőre nem lehet visszatérni. Kossuth kivételével az emigráció vezetői is előbb-utóbb mindannyian rájönnek arra, hogy „nem mindig lehetséges, ami kívánatos”. Szemere nekik is, de elsősorban Kossuthnak üzen ezzel a levéllel. Az eredménytelen titkos politikai manőverek, összeesküvések helyett érdekeltté kell tenni a számba jöhető nagyhatalmakat. Magyarország sorsának rendezését egy megfontolt, tájékozott, diplomatikus réalpolitikusra kell bízni. Erre egyedül ő, Szemere Bertalan alkalmas. Végül a brit politikustól vár segítséget a magyar ügy rendezésében. Ám hamarosan felismeri, hogy Magyarország számára az egyetlen lehetséges megoldás az Ausztriával való békés megegyezés.

Palmerston, valamint a közvélemény meggyőzése érdekében levelébe sok metainformációs szerkezetet épített, amelyek értelmezik, magyarázzák, pontosítják majd egy magasabb gondolati szinten egységes egésszé kötik össze a szöveget.

Szemere levelében számos változatos, hatásosnak és hasznosnak ítélt nyelvi, stilisztikai, racionális és emocionális eszközt is felhasznált, hogy elérje célját. Sajnos azonban levele nem hozott közvetlen sikert. Még jónéhány évnek kellett eltelnie addig, amíg az angol külpolitikában prioritást kapott Ausztria és Magyarország megegyezésének szorgalmazása. Szemerének nem adatott meg, hogy ezt tiszta elmével megérje...

Irodalom

- Lévai Béla 2004. *Alapinformáció és metainformáció*. Debrecen: Debreceni Egyetem, Szlavisztikai Intézet.
- Ormos Mária–Majoros István 2003. *Európa a nemzetközi küzdőtérén: Felemelkedés és hanyatlás*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Simigné Fenyő Sarolta 2006. *A fordítás mint közvetítés*. Miskolc: STÚDIUM.
- Szemere Bertalan 2005. *Napló (1849-1861)*. (Sajtó alá rendezte Albert Gábor). Miskolc: Felsőmagyarország Kiadó, Bíbor Kiadó.